

Yttrande över promemoria En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn

Diarienummer U2020/04703/GV

Region Gotland (Gotlands kommun) har av Utbildningsdepartementet utsetts till remissinstans för att lämna yttrande över remiss avseende departementspromemorian *En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn*. För yttrandet ansvarar utbildningsnämnderna inom Region Gotland.

Yttrande

Region Gotland (utbildningsnämnderna) tillstyrker förslagen i promemorian eftersom utgångspunkten är att alla barn och elever har rätt till en likvärdig utbildning oavsett huvudman - och förslagen ger förutsättningar för detta. Förslagen i promemorian har kopplingar till delar av Skolkommissionen arbete¹ och steget mot likvärdighet mellan huvudmän har tagits fullt ut. Förslagen kommer ge ökade befogenheter för staten och kommunerna att kunna ingripa i kvalitetsmässigt dålig verksamhet, vilket givetvis är positivt. Samtidigt vill Region Gotland lämna nedanstående kommentarer på materialet. Främst då bedömningar, och förslagets ingripande natur, kan resultera i bland annat bristande förutsägbarhet för huvudmännen.

7.1 En likvärdig tillsyn är en förutsättning för en likvärdig utbildning

I utredningen görs bedömningen bland annat att villkoren för Skolinspektionens tillsyn måste vara så likvärdig som möjligt, oavsett om tillsynen riktas mot en fristående eller kommunal skolverksamhet.

Kommentar: Kommunerna har det övergripande ansvaret för skolväsendet i kommunen och måste ha beredskap för att tillhandahålla utbildning till skolpliktiga elever, exempelvis då en fristående skola av någon anledning läggs ner. Den kommunala huvudmannen kan därav drabbas av oförutsedda kostnader och försämrade planerings-/organisationsförutsättningar som riskerar påverka kvaliteten kort eller långsiktigt, och således även elevernas rätt till likvärdig utbildning på den

¹ SOU 2017:35 Samling för skolan - Nationell strategi för kunskap och likvärdighet. Slutbetänkande av 2015 års skolkommision.

kommunala skolan. Tillsynen ska vara likvärdig men den kommunala förutsättningen för att upprätthålla god kvalitet inför en tillsyn kan utifrån oförutsedda händelser (exempelvis om flera skolor stängs ner) ges försämrade möjligheter till detta. Det kan alltså därav finnas klara skäl till att behandla enskilda och kommunala huvudmän olika – något som Skolinspektionen bör ta i beaktande inför varje enskilt fall och förhållande. Frågan är då om det möjligt att en likvärdig tillsyn kan bedömas vara en huvudregel.

Det bör tilläggas att ett tydligt regelverk för kompensation vid oförutsedda kostnader för den kommunala huvudmannen – utifrån det kommunala ansvaret att ha beredskap för ett varierande elevunderlag² - samtidigt kan leda till en bättre förutsättning för en likvärdig tillsyn.

7.4 Det kan i vissa fall vara olämpligt att stänga en kommunal skola

I utredningen ges förslag på att staten på kommunens bekostnad ska kunna besluta om statliga åtgärder för rättelse, i de fall då verksamhetsförbud är olämpligt.

Kommentar: Det är positivt att utredningen som undantagslösning föreslår att statliga åtgärder för rättelse ska finnas kvar, i de fall då verksamhetsförbud för kommunala skolor bedöms vara olämpliga. Samtidigt så vill Region Gotland påtala vikten av att varje berörd huvudman, då verksamhetsförbud föreligger, ska ges en chans att inkomma med synpunkter. Det behöver inte alltid vara omständigheter som små kommuner, glesbygd eller stora skolenheter, som gör att verksamhetsförbud är ett olämpligt val av sanktion, utan det kan finnas andra faktorer att ta hänsyn till. Även här bör Skolinspektionen i varje enskilt fall göra en rättssäker bedömning så att rätten till utbildning kan tillgodoses, på kort och lång sikt, för de elever som riskerar att få byta skola på grund av ett verksamhetsförbud.

Det bör tilläggas att Region Gotland på grund av sitt ö-läge har små möjligheter till samarbete med andra kommuner. Det råder alltså redan begränsade möjligheter att hantera eventuella verksamhetsförbud. Särskilt gäller detta den enda kommunala gymnasieskolan (Wisbygymnasiet) som finns på Gotland. Även om Region Gotland (kommunen) enligt lag inte har någon skyldighet att själv anordna gymnasieutbildning, så blir det närmast omöjligt att ingå ett samverkansavtal med någon annan kommun för att erbjuda utbildning åt eleverna på ön. Region Gotland får väl i det avseende anses vara ett ständigt undantag från huvudregeln, om inte skolorganisationen på Gotland förändras.

8 Skoltillsynen ska bli mer effektiv (bl.a.)

I utredningen görs bedömningar och förslag utifrån begreppet *allvarligt missförhållande*.

Kommentar: Det behövs ett tydliggörande av begreppet *allvarligt missförhållande*. Utredningen konstaterar bland annat att vägledning av begreppet *allvarligt missförhållande* inte ges i förarbetena till 2010 års skollag men att viss praxis har hunnits utarbetats³. Vidare beskrivs skäl som vad i tillämpningen ansetts utgöra *allvarliga missförhållanden*⁴ - och att det är en sammantagen bedömning om bristerna utgör ett allvarligt missförhållande. För att tillsynsmyndigheten ska kunna tillämpa en likvärdig tillsyn oavsett huvudman är det ändå viktigt att tydliggöra begreppet, främst

² SOU 2020:28 En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, s. 528-530: Utredningen om en mer likvärdig skola har föreslagit att kommuner, som har ofrånkomliga merkostnader på grund av sitt ansvar för att ha beredskap för ett varierande elevunderlag i sin förskoleklass och grundskola, ska få göra avdrag för sådana merkostnader vid beräkningen av bidrag till enskilda huvudmän.

³ Promemorian En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn, sid 39

⁴ Promemorian En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn, sid 76-78

för att kunna särskilja de olika ingripandena och för att det är en grund för föreläggande förenat med vite.

11.6.2 Kommuner som tillsynsmyndigheter

I utredningen framgår det att kommunerna utövar tillsyn över verksamhet som de har lämnat godkännande för, bland annat för fristående förskolor.

Kommentar: Gällande utredningens konsekvensbeskrivning vill Region Gotland bara göra ett kort inspel att det är viktigt att kommunerna, vid kommunal tillsyn av de fristående förskolorna (utifrån tillståndsgodkännande) följer Skolinspektionens upplägg av tillsyn. Tillsynen ska vara likvärdig och det ska inte göra skillnad på tillsyn oavsett om det är den fristående eller den egna förskolan. Samtidigt, om tillsynen ska vara likvärdig, är det då rimligt att anta att varje enskild kommun kan bedriva tillsyn utifrån samma förutsättningar som Skolinspektionen, om det inte ges samma utrymme för kompetens och resurser.

Stefan Nypelius
Ordförande
Barn- och utbildningsnämnden
Region Gotland

Andreas Unger
Ordförande
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Region Gotland